

Behorend bij raadsbesluit Kadernota

waarnemend griffier
Marjoleine van Egeraat

Digitaal ondertekend door Marjoleine van Egeraat
op 11-07-2023

Samen maken we Teylingen

Kadernota

2024 - 2027

Inhoud

Voorwoord.....	3
1. Trends en ontwikkelingen.....	4
2. Financiële situatie op hoofdlijnen.....	9
2.1 Startpunt Kadernota 2024.....	9
2.2 Indexaties.....	10
2.3 Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen en subsidies.....	10
2.4 Raadsvoorstellen met uitwerking in de Kadernota.....	11
2.5 Onvermijdelijke effecten kadernota.....	11
2.5.1 Doorrekening van het Collegewerkprogramma.....	11
2.5.2 Structurele effecten 1ste begrotingswijziging HLTsamen 2023.....	13
2.5.3 Leereffecten jaarrekening 2022.....	13
3. Proces van kadernota naar begroting.....	16
Bijlage 1 Nieuw beleid.....	17
Bijlage 2 Begrotingsuitgangspunten programmabegroting 2024-2027.....	23
Bijlage 3 Overzicht gewijzigde investeringen.....	25

Voorwoord

Voor u ligt de kadernota voor de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027. De kadernota schetst de inhoudelijke opgaven en de financiële ontwikkeling die wij de komende jaren verwachten en is het kader voor het opstellen van de begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027.

In deze kadernota zijn naast de autonome ontwikkelingen eveneens onvermijdelijke beleidsmatige ontwikkelingen opgenomen. Hiermee bedoelen we;

1. Opdrachten vanuit het coalitie- en raadsakkoord "Samen maken wij Teylingen".
2. Ontwikkelingen waar externe financieringsbronnen voor beschikbaar zijn en die nog niet in de begroting zijn opgenomen;
3. Raadsbesluiten die genomen zijn na de vaststelling van de begroting;
4. Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen;
5. Nieuwe wettelijke taken volgens de circulaire van het rijk en die nog niet zijn opgenomen in de begroting;
6. Indexaties.

In bijlage 1 is het nieuw beleid opgenomen. Hiervoor geldt dat te zijner tijd separate beleidsvoorstellen uitgewerkt worden. Deze worden dan aan de raad voorgelegd. Ze worden vanwege het beleidsarme karakter van de kadernota niet meegenomen in deze kadernota.

In deze kadernota is ook de eerste financiële vertaling van het raadsprogramma, de coalitieafspraken en collegewerkprogramma "Samen maken wij Teylingen" 2022-2026 opgenomen.

1. Trends en ontwikkelingen

Dit hoofdstuk schetst de inhoudelijke nieuwe (maatschappelijke) ontwikkelingen en geeft de kaders aan waarbinnen uitvoering gegeven kan worden aan de beleidsvoornemens.

Programma Samenleven

Raadsprogramma 2022-2026

De zorg in Teylingen moet voor iedereen toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit zijn. De gemeente gaat uit van de eigen kracht van mensen en wil daar waar nodig zoveel mogelijk hulp en ondersteuning bieden.

Wij willen investeren in een gezonde levensstijl van onze inwoners.

Verder ziet de gemeente Teylingen oplossingen in het inzetten op preventie en vroegsignalering, als het gaat om jeugdzorg.

Naast de uitwerking van de maatschappelijke agenda zien we een aantal ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden. Deze ontwikkelingen zijn niet allemaal beïnvloedbaar door ons als gemeente.

Zo hebben we te maken met toenemende vergrijzing, stijgende zorgkosten, financiële tekorten en hebben we te maken met een toenemende krapte op de arbeidsmarkt, waardoor invullen van openstaande vacature steeds lastiger wordt.

Daarnaast vraagt de huidige maatschappij meer van de (inclusieve) samenleving en ligt polarisatie op de loer. Het vertrouwen van de overheid en in elkaar staat onder druk en we zien extra instroom van vluchtelingen en nieuwkomers, wat nieuw werk voor het domein maatschappelijke ontwikkeling met zich meebrengt.

Verder vindt er een transformatie plaats in de Jeugdzorg waarbij wij lokaal als uitgangspunt hebben geformuleerd dat wij zicht hebben op de kostenbeheersing en kwaliteitsverbetering van de jeugdzorg in samenwerking met partners.

De conceptbegroting 2024 van de jeugdhulpkosten is hoger dan oorspronkelijk geprognosticeerd. Dit heeft deels te maken met autonome ontwikkelingen, zoals indexatie/inflatie. Daarnaast heeft de Service Organisatie Zorg (SOZ) gekozen om voor 2024 realistisch te begroten. Daarbij stellen zij dat de meerjarenraming die in 2021 is vastgesteld een te optimistisch beeld geeft van de mogelijkheden om de taakstellingen in 2024 e.v. te realiseren.

We gaan er vooralsnog van uit dat de taakstelling op de kosten van jeugdhulp gerealiseerd wordt. Daarvoor gaan we samen met de SOZ een nadere analyse uitvoeren om na te gaan in hoeverre deze taakstelling gerealiseerd is en wat nodig is om deze alsnog te realiseren. Binnen de regio speelt de discussie in hoeverre de taakstelling haalbaar is. De nadere analyse geeft daar input voor. De keuze om eventueel af te zien van de taakstelling voor 2024 (of door te schuiven naar latere jaren) is aan de raad.

Programma Leefomgeving

In dit programma staan opgaven centraal die te maken hebben met de (schaarse) ruimte, woningmarkt, ondermijning, recreatie, infrastructuur en mobiliteit, klimaat, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Raadsprogramma 2022-2026

De gemeente Teylingen staat voor de opgave om voldoende betaalbare- en passende woningen te doen realiseren voor de diverse doelgroepen in onze gemeente. De claims op de ruimte in Teylingen nemen toe en dat vraagt om innovatie en creatieve oplossingen.

We staan voor de opgave om in 2050 klimaatbestendig en klimaatneutraal te zijn en we werken samen in de regio bij onze mobiliteitsopgave.

In onze fysieke leefomgeving hebben we te maken met een ingewikkelde ruimtelijke puzzel die we met elkaar moeten maken. Daarbij neemt het kabinet een steeds meer een sturende en regisserende rol op zich door bijvoorbeeld Water en bodem sturend te laten zijn bij ruimtelijke keuzes. Maar voert ook regie door het opstellen van nationale programma's zoals Nationale Woon- en Bouwagenda en het Nationaal programma Landelijk gebied en het de voorbereiding van een wetsvoorstel Wet Versterking Regie Volkshuisvesting, dit wetsvoorstel geeft het Rijk, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting. Het wetsvoorstel Wet Versterking Regie Volkshuisvesting bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wijzigingen zullen middels lagere regelgeving worden uitgevoerd.

Vanwege de vele opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie (uitbreiding energie-infra warmte-/energienetwerken), klimaat, (elektrische) mobiliteit, circulaire economie, drinkwater is een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond voor nu en in de toekomst essentieel. Wij nemen ambtelijk en bestuurlijk deel aan de diverse overlegtafels op regionaal en provinciaal niveau. Waarbij we de afstemming zoeken met onze buurgemeenten in regionaal en duin en bollenstreekverband. Eveneens geven we ambtelijk en bestuurlijk uitvoering aan het uitvoeringsprogramma duin en bollenstreek. Het is van belang om een eenduidige visie te hebben over deze landelijke opgaven voor de duin- en bollenstreek.

Het college is bezig met de voorbereidingen/procesinrichting Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 (WKA), het is onvermijdelijk dat hiervoor extra investeringen per jaar gedaan moeten worden en dat hieruit een extra fte uitraag zal volgen voor de periode van 2024-2028.

Programma bedrijvigheid

In het programma bedrijvigheid staan de opgaven die te maken hebben met regionale economie, lokale economie, recreatie en toerisme en de bollensector.

Raadsprogramma 2022-2026

We willen een welvarende en toekomstigbestendige gemeente zijn met aantrekkelijke recreatiegebieden voor inwoners en toeristen. We ondersteunen ondernemers die zich hierop richten. We zorgen goed voor bereikbare dorpen en zien erop toe dat Teylingen een aantrekkelijke gemeente blijft om te ondernemen.

Door op verschillende niveaus, lokaal, regionaal of zelfs landelijk, samen op te trekken ontstaat er ruimte.

Ontwikkelingen zijn er op het gebied van het gebruik van bedrijventerreinen in Teylingen. Er is een visie bedrijventerreinen opgesteld waar we een vervolg op willen geven. Er is een regionale visie winkelcentra opgesteld, deze willen we lokaal borgen. We zien een belangrijke relatie met brede welvaart in onze dorpen. De detailhandel treedt terug uit onze dorpscentra en we willen meer sturen naar beleven, ontmoeten en vergroenen. Daarnaast willen we een bijdrage leveren aan de circulaire economie door ondernemers te stimuleren circulair te ondernemen.

Programma Bestuur en ondersteuning

Raadsprogramma 2022-2026

We willen een gemeente zijn die wordt ervaren als toegankelijk en laagdrempelig. Als bestuursorgaan zijn we duidelijk over onze rol, houding en wijze van communiceren in onze contacten. We werken samen met inwoners, ondernemers en organisaties. Initiatieven uit de samenleving worden met een openhouding ontvangen. Ook betrekken we jongeren meer bij de politiek.

We zien uiteenlopende normen en waarden over hoe we met elkaar omgaan en zien een toenemende fragmentatie in de samenleving, met grote tegenstellingen in belangen. Tegelijkertijd lijken overheid, politiek en media gevangen in een cirkel van wantrouwen. Het herstellen van de verbinding tussen overheid, media en samenleving betekent dat we op een andere manier gaan communiceren.

We zien dat we als gemeente steeds meer voor de grotere complexe maatschappelijke opgaven komen te staan waarbij we grootschalige trajecten moeten uitvoeren in samenwerking met betrokken inwoners, bedrijven en maatschappelijke instanties die in participatie moeten worden uitgevoerd. Dit vraagt om een scherpe prioritering van onze ambities en positionering van ons als gemeente. En een duidelijke visie als het gaat om participatie.

De colleges van de vijf gemeenten in de Duin- & Bollenstreek: Noordwijk, Katwijk, Hillegom, Lisse en Teylingen hebben in 2022 de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek vastgesteld. In 2022 is de bestuurlijke samenwerkingsstructuur verder vormgegeven en zal verder doorlopen in 2023- 2024 en verder. Deze moet sturing gaan geven aan de realisatie van de topprioriteiten uit de Uitvoeringsagenda en overige gezamenlijke opgaven.

Uitvoeringsagenda

Als doel voor de samenwerking is de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek opgesteld. De agenda is opgesteld langs vier opgaven, elk vertegenwoordigt door een kleur: Netwerken en verbinden (Oranje), Gezonde, vitale en energieke regio (Blauw), Duurzame Regio, Greenport, bollenteelt en –toerisme (Groen) en goed wonen en werken (Rood). Het sociaal domein (paars) behoort eveneens tot de samenwerkingsopgave als integraal onderdeel van de vier opgaven en gefundeerd op de bestaande samenwerkingsvorm.

Onder de opgaven zijn in de uitvoeringsagenda zes topprioriteiten geformuleerd. De zes prioriteiten zijn: realisatie van de woningbouwopgave, verbinden kennisintensieve economie, maatregelenpakket 'ontsluiting noordelijke Bollenstreek', corridorstudie mobiliteit/ruimte Leiden-Katwijk-Noordwijk-Teylingen, actualisatie greenport en gezamenlijke keuzes hernieuwbare energiebronnen en ontwikkelen van een 'regiobrand'.

Daarnaast wordt gezamenlijk gewerkt aan een aanvraag voor een regiodeal brede welvaart waarvan de bestuurlijke regie onder de paars opgave (sociaal domein) valt. Binnen de overleg en samenwerkingsstructuur zijn eveneens de opgaven van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de evaluatie van de ISG ondergebracht (blauwe opgave) als topprioriteit. Naast het sturen op voortgang in de topprioriteiten en het bewaken van het samenspel ertussen biedt de DBS-structuur de kans om ambtelijk en bestuurlijk afstemming te vinden op onderwerpen die lokaal spelen en regionaal relevant zijn. Deze behoren echter niet tot de scope van de DBS-samenwerking en de sturing hierop ligt lokaal.

Op basis van de geformuleerde topprioriteiten wordt ambtelijk en bestuurlijk gewerkt aan de integrale opzet van programma's, projecten en activiteiten dat uiteindelijk leidt tot een programmabudget voor de realisering van de uitvoeringsagenda. Bij het aanbieden van de meerjarenbegroting 2024 – 2027 in het najaar zullen wij u nader inzicht geven in het benodigde programmabudget. Bij de zoektocht naar

dekking zal in elk geval afgewogen worden of deels ruimte kan worden gevonden in als beschikbare budgetten.

Kernteam

De vijf samenwerkende gemeenten in de Duin- en Bollenstreek hebben rondom de implementatie van de uitvoeringsagenda de krachten gebundeld en een gezamenlijk kernteam gevormd samengesteld uit een programmamanager, projectleider/projectsecretaris, projectondersteuner en een communicatieadviseur onder leiding van een extern ingehuurd kwartiermaker.

Ten aanzien van de verdeling van de kosten van het kernteam is tussen de vijf gemeenten afgesproken dat de inhuur van de kwartiermaker gelijkelijk worden verdeeld over de vijf gemeenten (elk 20% van de kosten). Ten aanzien van de verdeling van de kosten rondom inzet van de andere disciplines in het kernteam is afgesproken dat de samenwerkingspartners in principe in natura leveren (leveren van menskracht) en dat onderlinge verrekening plaatsvindt op basis van ureninzet en inschaling. Het totale bedrag wordt dan omgeslagen per gemeente en er vindt een verrekening plaats op basis van meer- en minderinzet in fte-kosten. Daarbij hanteren we het inwonertal als onderlinge verdeelsleutel volgens onderstaande tabel.

Gemeenten	Inwoners	Percentage
Katwijk	66.032	34,10%
Noordwijk	44.365	22,91%
Teylingen	37.942	19,59%
Lisse	23.015	11,88%
Hillegom	22.312	11,52%
Totaal	193.666	100,00%

Deze verdeelsleutel wordt ook gehanteerd voor het nog nader bij de begroting 2024-2027 vast te stellen budget voor bureaunkosten.

Relevante financiële ontwikkelingen

De Voorjaarsnota 2023 van het Rijk is op 28 april verschenen. Na vele toezeggingen door het kabinet was aangegeven dat in deze nota meer duidelijk zou komen over de wijze waarop gemeenten (en provincies) gefinancierd worden. Vorig jaar werd al duidelijk dat gemeenten € 3 miljard minder geld zouden ontvangen vanuit het Rijk. Later werd dit bedrag voor 2026 bijgesteld naar € 2 miljard. De VNG voert gesprekken met het Rijk voor aanpassingen in de financieringssystematiek om te waarborgen dat gemeenten een stabiel en adequaat financieel beleid kunnen hanteren.

In de Voorjaarsnota 2023 werd duidelijk dat er vanaf 2026 nog steeds sprake is van een grote terugval van middelen in het gemeentefonds. Op 2 mei heeft de VNG al laten weten dat er op korte termijn overleg nodig is met het kabinet over de gevolgen van deze Voorjaarsnota voor gemeenten. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 22 mei jl. Daarnaast heeft de VNG de Taskforce Taken en Middelen gemeenten ingesteld. Teylingen (en ook Hillegom en Lisse) hebben de enquête ingevuld om aan te geven dat deze voorjaarsnota van het Rijk gaat leiden tot het maken van ingrijpende keuzes in de voorzieningen en ondersteuning van onze burgers.

De definitieve financiële uitwerking van de Voorjaarsnota naar de gemeenten vindt plaats in de Meicirculaire 2023. Deze wordt op de laatste dag van de maand verwacht, 31 mei 2023. Zodra de uitkomsten bekend zijn, zullen deze met de raad worden gedeeld.

Opsomming strategische opgaven gemeente Teylingen

Transitieopgaven definiëren/overzicht creëren en integrale verantwoordelijkheid oppakken op strategisch niveau, denk aan de onderstaande opgaven:

- Energie- en warmte transitie
- Verduurzamingsopgave
- Klimaatadaptatie
- Transitie Omgevingswet
- 3 D - ordening (zorgvuldig gebruik van bodem en ondergrond) derde dimensie van ruimtelijke ordening.
- Decentralisatie en transitie maatschappelijke opvang en jeugdzorg.

Implementatie van landelijke programma's en wetten zoals:

- Spreidingswet, regievoeren huisvesting opvang nieuwkomers
- VNG informatiewet
- Wet versterking Regie Volkshuisvesting

Samenwerking aan de uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek.

- Regievoeren op ruimtelijke puzzel met de landelijke programma's leefomgeving als kader en denkend vanuit de lokale opgaven. Ambtelijk en bestuurlijk deelnemen aan de landelijke en provinciale regietafels.
- Werken aan verbetering brede welvaart voor onze gemeenten. Wonen-welzijn-zorg.

2. Financiële situatie op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk gaan we in op de financiële situatie op hoofdlijnen. Hier staan we stil bij 1. het startpunt van de kadernota 2024, 2. de indexaties, 3. de kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen en subsidies, 4. de raadsbesluiten waarvan aangegeven is dat de uitwerking plaatsvindt in de kadernota, 5. de onvermijdelijke ontwikkelingen, waaronder de doorrekening van het collegewerkprogramma, structurele effecten van de eerste begrotingswijziging HLTsamen 2023, en de structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2022.

Op 27 maart is de gemeenteraad meegenomen in de financiële ontwikkelingen die op ons afkomen. Deze ontwikkelingen zijn zorgelijk. De gemeente heeft te maken met gestegen prijzen en schaarste aan materialen waardoor bouwprojecten vertragen en duurder worden. Bovendien is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Het is onzeker of deze druk op de financiële middelen wordt weggenomen door maatregelen van het Rijk. De meicirculaire 2023 moet hier meer uitsluitsel over geven. Hieronder is het meerjarenperspectief van de kadernota 2024 weergegeven.

(Bedragen x 1.000 euro; -/- = nadeel)	2024	2025	2026	2027
Stand begroting 2023-2026 (doorgetrokken naar 2027)	1.382	2.541	-2.383	-2.383
Resultaat septembercirculaire 2022	491	-81	1.151	1.151
Resultaat decembercirculaire 2022	-301	-300	-305	-308
Raadsbesluiten (t/m april 2023)	-265	-265	-270	-270
Startpunt Kadernota 2024	1.306	1.894	-1.808	-1.810
Indexaties				
Indexatie OZB 9,0%	787	787	787	787
Indexatie personeelslasten Teylingen 6,4%	-62	-62	-62	-62
Prijsstijgingen inkopen, inhuur en leveranties 9,0%	-984	-984	-984	-984
Indexatie Belastingen en rechten 9,0%	19	19	19	19
Indexatie Huren en pachten 9,0%	132	132	132	132
Indexatie algemene uitkering	2.019	2.020	2.027	2.033
Vrijval reserververing verschil indexatie (begroting 2023-2026)	480	480	480	480
Kostenontwikkeling gemeenschappelijke regelingen en subsidies				
Indexatie gemeenschappelijke regelingen	-3.583	-3.695	-3.745	-3.770
Jeugdzorg kosten Indexatie 2024 en deel 2023	-609	-609	-609	-609
Cao-stijging Veiligheidsregio Hollands Midden	-151	-151	-151	-151
Indexatie welzijnssubsidies	-364	-364	-364	-364
Raadsvoorstellen met uitwerking in de Kadernota				
Uitvoeringsprogramma 'Vergroening Teylingen'		-46	-46	-46
Onvermijdelijke effecten kadernota				
Doorrekening collegewerkprogramma	-432	-432	-432	-432
Structurele effecten 1ste begrotingswijziging HLTsamen 2023	-153	-153	-117	-117
Leereffecten jaarrekening 2022	-1.375	-1.375	-1.375	-1.375
Subtotaal	-4.275	-4.432	-4.439	-4.458
Meerjarenraming 2024-2027	-2.969	-2.538	-6.247	-6.268

In de volgende paragrafen wordt bovenstaande tabel van een toelichting voorzien.

2.1 Startpunt Kadernota 2024

De resultaten uit de programmabegroting 2023-2026 vormen het startpunt voor de jaarschijven 2024-2027, waarbij het resultaat van 2026 de basis is voor 2027. Verder wordt rekening gehouden met de verwerkte raadsbesluiten met financiële impact t/m april 2023. Ten tijde van het opstellen van de

kadernota is de meicirculaire 2023 nog niet bekend en is daarom niet meegenomen in het financiële meerjarenperspectief. De verwachting is dat de meicirculaire 2023 meer duidelijkheid geeft over wat de impact van de algemene uitkering is op de meerjarenbegroting 2024-2027. Bij het opstellen van de begroting 2024-2027 zal de meicirculaire 2023 worden meegenomen. Hieronder staan de raadsbesluiten t/m april 2023.

(Bedrag x1000 euro)	2024	2025	2026	2027
R4002 Begroting SOZ	-60	-60	-60	-60
R4003 Uitbreiding Emmausschool	-16	-16	-16	-16
R4007 Structurele uitbreiding jeugd en jongerenwerk	-107	-107	-107	-107
R4010 Economische samenwerking Duin- en Bollenstreek	-50	-50	-50	-50
R4011 Kredietaanvraag uitbreiding Emmausschool	-33	-33	-33	-33
R4012 Voorbereidingskrediet Sport en Onderwijs Nieuw Boekhorst			-5	-5
Totaal	-265	-265	-270	-270

2.2 Indexaties

Indexatie conform begrotingsuitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2024 wordt rekening gehouden met een aantal vaste begrotingsuitgangspunten, waaronder de indexaties. Zie bijlage 2. Verder is ook rekening gehouden met de vrijval van de 'Reservering verschil indexatie' die opgenomen was in de begroting 2023-2026.

Indexatie algemene uitkering (-€ 2.018.815)

De berekening van de algemene uitkering is in deze kadernota gebaseerd op de decembercirculaire 2022. Op basis van de septembercirculaire en decembercirculaire 2022 ontvangt de gemeente extra middelen uit het gemeentefonds.

De algemene uitkering wordt het eerste jaar geïndexeerd en voor de overige jaren wordt gerekend met constante prijzen. De aanpassing naar prijspeil 2024 is in de kadernota meegenomen. Overige wijzigingen als gevolg van nieuwe inwoners, opgeleverde woningen, de ontwikkeling van de WOZ-waarde etc. zijn nog niet meegenomen. Dit wordt pas bekendgemaakt bij de meicirculaire 2023. De verwerking gebeurt bij de Begroting 2024-2027. Met name de ontwikkeling van de WOZ-waarde kan nog voor behoorlijke afwijkingen gaan zorgen.

2.3 Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen en subsidies

Indexatie gemeenschappelijke regelingen (2024: -€ 3.583.000)

Hier is de hogere raming van de bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen opgenomen. De hogere raming is gebaseerd op de toepassing van de FKGR (Financieel Kader Gemeenschappelijke Regelingen). De werkgroep FKGR bestaat uit de betrokken gemeenten en staat momenteel onder voorzitterschap van de wethouder Financiën van Lisse.

(Bedrag x1.000 euro)	2024	2025	2026	2027
HLTsamen	2.028	1.998	1.998	1.998
Holland Rijnland (incl RIF)	55	55	55	55
SOZ uitvoeringkosten	12	12	12	12
ISD	767	767	767	767
Provalu	172	172	172	172
HECHT	281	281	281	281
VRHM	337	337	337	337
ODWH	100	103	105	130
VAB	-213	-74	-26	-26
Belastingen Bollenstreek	44	44	44	44
Totaal	3.583	3.695	3.745	3.770

Jeugdzorg kosten Indexatie 2024 en deel 2023 (-€ 609.155)

Als gevolg van de index 'Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling' (OVA) en de prijsindexcijfer particuliere consumptie (PPC), die opgenomen zijn in de contracten met de zorgaanbieders worden budgetten vanaf 2024 structureel met 7,086% verhoogd (€ 525.374). Daarnaast wordt de extra indexatie uit 2022 van 1,13% voor looncomponent Wmo/Jeugdzorg meerjarig geraamd (€83.781).

Cao-stijgingen VRHM (-€ 150.960)

Boven op de indexatie van de begroting heeft de Veiligheidsregio Hollands Midden een nieuwe CAO afgesloten met een looptijd van 1 januari 2023 t/m 30 april 2024. De cao-verhoging heeft een structureel effect en betreft een bedrag van € 150.960.

Indexatie welzijnssubsidies (-€ 364.006)

De indexering voor welzijnssubsidies is voor 2024 € 364.006. Dit is gebaseerd op de inflatie voor subsidies van 6,9 % en is berekend over de totale subsidieverlening 2023.

2.4 Raadsvoorstellen met uitwerking in de Kadernota

Uitvoeringsprogramma 'Vergroening Teylingen' (-€ 45.763)

In verband met het tegengaan van hittestress en het vergroenen van de grijze omgeving zet het college in navolging op de uitkomst van de commissievergadering d.d. 6 maart 2023 in op de aanplant van 1.000 bomen. De bomen worden geplant op plekken waar nu nog bestrating aanwezig is. Er is meer aandacht voor de vergroening van schoolpleinen, waarbij 8 van de 12 scholen in de gemeente worden betrokken. Het gaat om een investeringsbudget van €1.830.531. Het effect op de exploitatie is € 45.763.

2.5 Onvermijdelijke effecten kadernota

De onvermijdelijke effecten zijn onderverdeeld in, de doorrekening van het collegewerkprogramma, structurele effecten van de eerste begrotingswijziging HLTsamen 2023, en de structurele leereffecten vanuit de jaarrekening 2022.

2.5.1 Doorrekening van het Collegewerkprogramma

De gemeente Teylingen heeft de ambities vastgelegd in het raadsprogramma 2022-2026, in coalitieafspraken en het collegewerkprogramma van de gemeente Teylingen. De gemeenteraden van Hillegom en Lisse hebben ook ambities vastgesteld.

De ambtelijke organisatie Hillegom-Lisse-Teylingen Samen (HLTsamen), die voor alle drie de gemeenten werkt, heeft in najaar 2022 gekeken waar de ambities van de drie gemeenten elkaar raken.

Tevens is een inschatting gemaakt of de ambities extra personele inzet vragen. De raad is geïnformeerd over de uitkomst van deze analyse en over het proces van besluitvorming over de zogenaamde 'doorrekening' van de verschillende ambities.

Hieronder is een tabel opgenomen met de onderwerpen uit de doorrekening die HLTsamen heeft gemaakt van de drie collegewerkprogramma's. In hoofdlijn zijn er twee soorten voorstellen gedaan: 1. als drie gemeenten samenwerken op ambities om synergievoordelen te behalen (ook als deze niet in het eigen programma stond) en 2. uitbreiding van capaciteit daar waar de inhoudelijke ambities groot zijn en de capaciteit beperkt.

(Bedrag x1000 euro)	2024	2025	2026	2027
Extra capaciteit domein maatschappelijk ontwikkeling	277	277	277	277
Versterken van het beleidsveld wonen	48	48	48	48
Versterken beleidsveld economie	35	35	35	35
Versterken van het beleidsveld duurzaamheid	96	96	96	96
<i>Dekking duurzaamheidsmiddelen circulaire 2022</i>	-96	-96	-96	-96
Versterken van het beleidsveld mobiliteit	72	72	72	72
Totaal	432	432	432	432

Extra capaciteit domein maatschappelijke ontwikkeling (-€ 277.208)

Het domein maatschappelijke ontwikkeling (MO) heeft lastige jaren achter de rug. MO is door een samenloop van omstandigheden in diverse neergaande spiralen terechtgekomen. Het gevolg is dat MO de verwachtingen al langer niet meer volledig waargemaakt kunnen worden, dat er enorme werkdruk is, het werkplezier vermindert en er een gebrek is aan continuïteit op diverse cruciale functies en dossiers.

De oplossing wordt uiteengezet in het Verbeterplan Maatschappelijke Ontwikkeling. Onderdeel daarvan is een formatieve uitbreiding ten behoeve van alle drie de gemeenten: 4.5 fte (grofweg 450.000 euro).

Versterken van het beleidsveld wonen (-€ 47.850)

Voor alle drie de gemeenten geldt dat wonen het belangrijkste speerpunt is voor de komende jaren. In de akkoorden staan meerdere opdrachten die los van elkaar en samen kunnen worden uitgevoerd. Om deze opdrachten goed te kunnen uitwerken en op de resultaten te kunnen sturen is, versterking nodig. Met die versterking kan ook beter worden ingespeeld op de voortdurende wijzigingen van kabinetsbeleid op het gebied van wonen. Door de kosten gezamenlijk te dragen vraagt dit van de gemeente Teylingen een structurele bijdrage van €47.850.

Versterken van het beleidsveld economie (-€ 34.741)

De drie gemeenten werken zowel regionaal samen (Holland Rijnland en uitvoeringsagenda D&B) als ieder voor zich (lokaal) aan het versterken van hun economie in de meest brede zin. Om de ambities te kunnen realiseren is het nodig te prioriteren en het team Economie, recreatie, toerisme & erfgoed te versterken. Door dit gezamenlijk te doen kunnen de kosten worden gedeeld. Voor de gemeente Teylingen komt de bijdrage voor een structurele versterking uit op € 34.741.

Versterken van het beleidsveld duurzaamheid (-€ 95.700)

Alle drie de akkoorden bevatten ambities op het vlak van duurzaamheid in de meest brede zin. Alle gemeenten hebben (strategische) plannen door de raden laten vaststellen als het gaat om duurzaamheid, energietransitie en de transitievisie warmte. De drie gemeenten hebben inmiddels via de meicirculaire 2022 een eerste tranche aan extra rijksmiddelen voor klimaatbeleid ontvangen (in totaal van € 650.000). Een tweede tranche wordt eind 2023 verwacht. Omdat dit thema structureel inzet vraagt voor de korte, middellange en lange termijn is het voorstel om de incidentele middelen niet te benutten voor duurdere inhuur, maar om hiervoor de capaciteit bij HLTsamen gezamenlijk

structureel te verhogen. Voor de gemeente Teylingen komt de bijdrage dan op een bedrag van € 95.700. Dit bedrag wordt gedekt uit Rijksmiddelen.

Versterken van het beleidsveld mobiliteit (-€ 71.775)

Alle drie de akkoorden bevatten ambities op het vlak van mobiliteit en de vorige raden hebben de strategische mobiliteitsvisie en mobiliteitsplannen vastgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan de uitvoeringsplannen mobiliteit en blijft het nodig om in regionaal verband actief te blijven op de lobby. Tot slot is het nodig dat het beleidsveld mobiliteit mee kan in de advisering ten behoeve van ruimtelijke projecten en initiatieven. Door als gemeenten samen te investeren kunnen de kosten worden gedeeld. De bijdrage voor de gemeente Teylingen komt op € 71.775.

2.5.2 Structurele effecten 1ste begrotingswijziging HLTsamen 2023

Naast de reguliere indexatie van de begroting van HLTsamen wordt conform de zienswijze in deze kadernota de meerjarige effecten van de 1ste Begrotingswijziging van HLTsamen 2023 verwerkt. Voor 2024 is het totaalbedrag afgerond € 153.000. Het gaat om de volgende taken:

(Bedrag x1000 euro)	2024	2025	2026	2027
Transitie binnen het team planvorming van inhuur naar formatie	203	203	203	203
<i>Dekking uit anterieure overeenkomsten</i>	-203	-203	-203	-203
Structurele versterking Wet open overheid	142	156	169	105
<i>Dekking uit rijksmiddelen</i>	-142	-156	-169	-105
Structurele versterking uitvoering door toename aanvragen bij team Vergunningen	107	107	107	107
Structurele aanpassing functiehuis en -waardering vanuit vergunningen	38	38	38	38
<i>Dekking uit leges</i>	-145	-145	-145	-145
Versterking bestuursondersteuning en kabinetszaken	64	64	64	64
Versterking strategisch vermogen	14	14	14	14
Versterking Privacy en Informatieveiligheid	36	36		
Aantrekken subsidioloog voor externe fondsenwerving	38	38	38	38
Totaal	153	153	117	117

2.5.3 Leereffecten jaarrekening 2022

Op basis van de analyse van de verschillen in de jaarrekeningen zijn de leereffecten van de jaarrekening 2022 weergegeven.

(Bedrag x1000 euro)	2024	2025	2026	2027
Lagere dividenduitkering Alliander	-94	-94	-94	-94
Renteontvangsten lening Alliander	47	47	47	47
Hogere lasten maa- en slootbeheer	-100	-100	-100	-100
Indexatie Stiwa	-317	-317	-317	-317
Hogere lasten leerlingenvervoer	-124	-124	-124	-124
Verhoging subsidie Voor Ieder 1	-152	-152	-152	-152
Wijkteams	-130	-130	-130	-130
Verlaging huuropbrengsten	-67	-67	-67	-67
Stijging kosten Onderwijsachterstandenbeleid	-160	-160	-160	-160
Prijsstijgingen onderhoudswerkzaamheden	-209	-209	-209	-209
Maaierwerkzaamheden Noordelijke Randweg	-70	-70	-70	-70
Totaal	-1.375	-1.375	-1.375	-1.375

Lagere dividenduitkering Alliander (-€ 94.294)

In 2022 heeft Alliander een lager dividend uitgekeerd ad. € 212.305. In de begroting houden we rekening met dividend Alliander op basis van een 3-jaarlijkse gemiddelde. Op basis hiervan passen we de begroting 2024 en verder aan met € 94.294 nadelig.

Renteontvangsten lening aan Alliander (€ 47.000)

In 2021 is een lening verstrekt aan Alliander. De renteontvangsten zijn niet opgenomen in de begroting. Op basis van de renteontvangsten in 2022 is in deze kadernota 2024 een structureel bedrag opgenomen van € 47.000.

Hogere lasten maa- en slootbeheer (-€ 100.000)

Na aanvang van het bestek zijn in de jaren 2021 en 2022 de juiste hoeveelheden van de beheergroepen duidelijk in beeld gekomen en blijkt dat we een groter areaal hebben. Daarnaast zijn er diverse posten toegevoegd zoals vijverpartijen, overvaren van riet, eiland Koudenhoorn en bijmaaien van de koppen bij duikers. In de 2de voortgangsrapportage is voor 2022 een bedrag van € 100.000 toegevoegd, omdat het hier gaat om een structureel effect moet dit bedrag meegenomen worden in de kadernota en de begroting 2024. Dit betekent een onvermijdelijke stijging van de kosten met € 100.000.

Indexatie Stiwa (-€ 316.641)

Stiwa verzorgt maatschappelijke voorzieningen in Teylingen, waaronder sport- en recreatiecomplexen. De geldige overeenkomst met Stiwa is gebaseerd op de huidige Consumentenprijsindexcijfers (CPI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Voor 2024 is een voorlopige indexatie op basis van CPI-index van februari aangehouden. In de voortgangsrapportage 2023 zal deze bijgesteld moeten worden naar het geldende CPI-index april (jaargemiddelde) van voorgaand jaar. Met deze aanpassing wordt het nu rechtgetrokken.

Hogere lasten leerlingenvervoer (-€ 123.807)

De NEA-index is de jaarlijkse kostenontwikkelingstool voor het taxivervoer. Als gevolg van de NEA-index van 2022 en 2023 en doordat de afstanden van de ritten van het leerlingenvervoer toenemen, is het noodzakelijk dat het budget voor leerlingenvervoer vanaf 2023 structureel met € 123.807 wordt opgehoogd.

Daarnaast is er een stijging van het aantal ritten door de instroom van Oekraïners. We onderzoeken in 2023 de toename van het aantal ritten naar de Internationale Schakel Klas (ISK). Die toename brengen we ten laste van het bedrag voor de opvang van Oekraïners. We maken een inschatting wat dit voor 2024 betekent.

Verhoging subsidie Voor ieder 1 (-€ 151.825)

Er is sprake van een verhoging van € 91.451. Deze verhoging heeft twee oorzaken:

1. De fiscale wet- en regelgeving rond BTW is aangepast. Omdat Voor ieder 1 met een detachingsconstruct werkt met 8 samenwerkende partners (op basis van een SLA) heeft dit impact. Op het meerdere van 5% overhead binnen het detachingsconstruct moet BTW worden geheven. De stichting Voor ieder 1 is nu met de 8 samenwerkende partners in gesprek om over te gaan naar een overeenkomst van opdracht. Daarnaast geeft Voor ieder 1 aan dat de overhead verhoogd moet worden. Deze verhoging wordt doorbelast aan de gemeenten.
2. De loonkosten zullen in 2024 stijgen. Voor ieder 1 heeft hiervoor in 2023 een indexatie toegepast van 7,5% in de aanvraag ten opzichte van 2022. Dit is gehonoreerd door middelen in te zetten uit 2021 die terug zouden vloeien van Voor ieder 1 naar de reserves. Het betreft hier niet ingezette fte. Dit is echter een incidentele oplossing. Het is nog niet bekend in hoeverre de stijgende loonkosten (deels) gecompenseerd worden in de komende meicirculaire.

Daarnaast is er toename van € 60.374 aan subsidie. In 2022 heeft Voor ieder 1 minder subsidie gekregen dan aangevraagd. Omdat dit gevolgen heeft voor de personele bezetting en continuïteit van dienstverlening heeft het college besloten extra subsidie te verlenen aan Voor ieder 1. Hiervoor hebben we via de decembercirculaire 2021 middelen ontvangen. Deze zijn financieel echter niet verwerkt en worden nu gecorrigeerd.

Wijkteams (-€ 130.000)

Bij de oprichting van Voor ieder 1 heeft een verschuiving van budgetten plaatsgevonden. Bij die verschuiving van budgetten van onder meer Kwadraad en MEE naar Voor ieder 1 is onterecht een te hoog bedrag afgeraamd. Dit gaat € 130.000. Dit wordt nu structureel gecorrigeerd.

Verlaging huuropbrengsten (-€ 67.445)

Bij voorgaande aanpassingen in de begroting op gebouw niveau is per ongeluk de verwachte huuropbrengst verdubbeld. Verder wordt de Agneshove sinds 2019 niet meer verhuurd aan Welzijn Teylingen. Dit budget was nog niet afgeraamd. Met deze aanpassingen wordt dit gecorrigeerd.

Stijging kosten Onderwijsachterstandenbeleid (-€ 160.000)

De kosten van het onderwijsachterstandenbeleid stijgen. Dit komt doordat er sprake is van een toename in het aantal leerlingen dat met de taxi naar de taalklas vervoerd moet worden. Daarnaast is sprake van langere taxi ritten als gevolg van de opening van nieuwe locaties. Bovendien is het aantal kinderen die Voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE) krijgen gestegen. Ook is er sinds 2022 de verplichting dat er voorschoolse educatie coaches (VE-coaches) aanwezig moeten zijn, deze coaches hebben een hoger opleidingsniveau en bijhorend uurtarief.

De toename van het aantal leerlingen komt deels door de toestroom van Oekraïners. We onderzoeken in 2023 hoe hoog die toestroom is. En maken een inschatting wat dit voor 2024 betekent.

Prijsstijgingen onderhoudswerkzaamheden (-€ 208.577)

Onderhoudswerkzaamheden en fysieke projecten in de buitenruimte hebben te maken met enerzijds vertragingen in de uitvoering als gevolg van gebrek aan personeel bij externe aannemers en stikstofproblematiek maar ook met prijsstijgingen. Gevolg hiervan is dat er sprake is van stijgende projectkosten.

Voor de kadernota 2024 worden de budgetten geïndexeerd met een percentage van 9% voor materieel. Met betrekking tot wegen was afgelopen jaar sprake van een gemiddelde veel hogere prijsstijging.

Voor wegen contracten onderdeel elementen:

Jan 2021 – jan 2022: 5%

Jan 2022 – jan 2023: 13%

Voor wegen contracten onderdeel asfalt:

Jan 2021 – jan 2022: 19%

Jan 2022 – jan 2023: 10%

Maar door uitvoering in april/juli 2022 betroffen de prijsstijgingen voor asfalt tijdens de uitvoeringsperiode echter veel meer: 50 tot 53%. Hier zijn we nog in overleg mee met de aannemer. Maar inmiddels zijn deze prijsstijgingen dus gelukkig weer afgevlakt

Afhankelijk van de verdeling tussen elementen en asfalt kun je een gemiddelde prijsstijging voor de budgetten bij wegen gaan bepalen. Bij een uitgangspunt van een verdeling van 50%-50% dus gemiddeld per jaar 12% over 2022 en 12% over 2023."

Verwacht wordt dat ook komend jaar met een hoger gemiddeld percentage dan 9% rekening gehouden moet worden. Extra benodigd budget is hiervan het gevolg.

Maaierwerkzaamheden Noordelijke Randweg (-€ 70.000)

De Noordelijke Randweg is in 2022 in gebruik genomen. De uitbreiding zorgt voor extra maaierwerkzaamheden. Deze kosten waren niet meegenomen in de exploitatie van de Noordelijke Randweg. Dit kost jaarlijks € 70.000.

3. Proces van kadernota naar begroting

Het financieel meerjarenbeeld van de gemeente Teylingen is negatief. In de kadernota 2024 loopt het tekort van zo'n 3 miljoen in 2024 op tot zo'n 6 miljoen in 2027. De grote veroorzaker van dit tekort is de prijsinflatie. De mate waarin dit effect gecompenseerd wordt door het Rijk, is onzeker. Het Rijk maakt dit eind mei in de meicirculaire bekend.

Vooruitlopend op de meicirculaire is met de auditcommissie van gedachte gewisseld over het proces van de kadernota richting de begroting. In navolging hierop ziet het proces richting de begroting als volgt uit.

Om de begroting voor de jaarschijf 2024 sluitend te krijgen wordt in de raadsmemo Meicirculaire 2023 gekeken naar de grote 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden. De kadernota en de raadsmemo worden besproken in het kadernota debat van begin juli. De grote 'knoppen' voor het inhoudelijk debat zijn:

- Grote beïnvloedbare posten
- OZB per procent stijging
- Mogelijke belastingen (toeristenbelasting, hondenbelasting, vermaak belasting)
- Financieel technische oplossingen: stoppen met bepaalde budgetoverhevelingen (er wordt een aantal maal overgeheveld), kapitaallasten en beheerplannen herschikken.

We kiezen ervoor om de begroting en het dekkingsplan in verband met de planning te splitsen, waardoor de planning als volgt is.

Onderwerp	Datum
Memo meicirculaire inclusief knopen versturen aan raad	16 juni 2023 (voorlopig)
Technische sessie voor raad over meicirculaire en knoppen	zo snel mogelijk na verschijnen memo (voorlopig 16 juni 2023)
Debat kadernota: richting geven voor sluitende begroting 2024	6 juli 2023
Commissievergadering over concept dekkingsplan	september 2023
Begroting versturen aan raad	29 september 2023
Dekkingsplan versturen aan raad	29 september 2023 (voorlopig)
Begrotingsdebat	9 november 2023

Bijlage 1 Nieuw beleid

Programma 1 Samenleven

Ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn, Zorg

Sinds begin 2021 is de gemeente bezig met het traject Integrale woonzorg opgaven.

HLT-breed is gestart met een data-analyse om de opgaven in beeld te brengen, onder meer via regiobijeenkomsten met onze maatschappelijke partners. Op basis daarvan is in beeld gebracht welke thema's in de HLT-gemeenten spelen. Denk hierbij aan de vergrijzing, de krapte op de woningmarkt, de personeelstekorten en oplopende zorgkosten.

De opgaven vragen een visie en andere manier van samenwerking. De gemeenten Teylingen, Lisse en Hillegom en meer dan twintig betrokken partners hebben daarom gezamenlijk een visie op de toekomst van wonen, welzijn en zorg opgesteld. Die staat in de Ambitieovereenkomst wonen + welzijn+ zorg HLT. Betrokken, betekenisvol en vitaal ouder worden. Deze overeenkomst is 14 november 2022 ondertekend.

De nieuwe samenwerking en nieuwe aanpak vragen om middelen om gezamenlijke interventies uit te kunnen voeren.

De integrale aanpak sluit aan bij het Woonbeleid en de Maatschappelijke agenda. Ook wordt deze nieuwe manier van samenwerken meegenomen in het nieuw te ontwikkelen Subsidiebeleid.

Bibliotheek

De bibliotheek kent een structureel exploitatietekort. Er ontstaat een probleem in de dienstverlening en het aantal openingsuren als deze tekorten niet worden aangevuld. De bibliotheek speelt een belangrijke rol bij verschillende ambities in de Maatschappelijke agenda.

Programma 2 Leefomgeving

Financieringssystematiek

Binnen de Veiligheidsregio Hollands Midden wordt gewerkt aan een nieuwe financieringssystematiek. Het is onvermijdelijk dat er naast de gebruikelijke indexering, welk opgenomen is in bovenstaand tabel, en verhoging loonkosten cao, de nieuwe financieringssystematiek tot een hogere bijdrage gaat leiden afhankelijk van de nog te maken keuze qua scenario's.

Wet Versterking Regie Volkshuisvesting

De wet (nu nog voorstel) Versterking regie volkshuisvesting geeft het Rijk, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting.

Er zijn drie maatschappelijke opgaven waar het wetsvoorstel zich op richt: (1) regie op aantallen woningen en locaties, (2) regie op betaalbare woningen en evenredige verdelingen van de woningen en (3) verstevigen van de lokale prestatieafspraken.

Het voorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wijzigingen zullen middels lagere regelgeving worden uitgevoerd. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Wet Goed Verhuurderschap

Het wetsvoorstel geeft gemeenten meer mogelijkheden om huurders te beschermen tegen misstanden bij het verhuren van woon- of verblijfsruimten. Door een norm voor goed verhuurderschap te introduceren en gemeenten de mogelijkheid te geven om een verhuurvergunning te verplichten, kunnen gemeenten actief sturen op goed verhuurderschap. Zo kunnen gemeenten extra eisen stellen aan de verhuurder als het gaat om het onderhoud van de woning en de maximale huurprijs van gereguleerde huurwoningen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en het handhaven van de algemene regels en de verhuurvergunning. Hiervoor krijgen zij het bestuursrechtelijke

instrumentarium van waarschuwing, bestuursdwang, bestuurlijke boete en als ultimum remedium de beheerovername tot hun beschikking.

Nationale Woon- en Bouwagenda

De Nationale Woon- en Bouwagenda schetst de kaders om de diverse bouw- en woonopgaven samen en in samenhang met andere belangen aan te pakken, te financieren en te monitoren. Alle partners zijn nodig, zoals gemeenten, provincies, woningcorporaties, zorg- en marktpartijen. Zo wordt gebouwd aan een samenleving waarin het rechtvaardig en prettig wonen is. Het doel van de Nationale Woon- en Bouwagenda is het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Meer dan voorheen neemt het Rijk hierbij de rol op zich van normsteller en bewaker van nationale doelen die gerealiseerd moeten worden. Met de zes onderliggende programma's van de Nationale Woon- en Bouwagenda wordt invulling gegeven aan het realiseren van de doelstellingen.

Wet Betaalbare Huur

Om huurders een eerlijke prijs te laten betalen voor hun woning, wil het kabinet de middenhuur reguleren en het woningwaarderingsstelsel (WWS) dwingend maken. De wet en het WWS zorgen ervoor dat de huurprijzen in verhouding staan tot de kwaliteit van de woning. Verhuurders worden verplicht zich aan de maximale huurprijzen te houden. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving.

Opstellen Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Het IHP van Teylingen is verouderd. Het is belangrijk dat er een nieuw IHP komt zodat er een goed inzicht komt in de toekomstige verwachte investeringsbehoefte. Daarnaast wordt wettelijk opgelegd om een IHP op te stellen voor 4 jaar met een doorkijk naar 16 jaar. Voorgesteld wordt hier een externe gespecialiseerde partij voor in te huren. De vernieuwing van het IHP vindt plaats in Hillegom, Lisse en Teylingen.

Transitie Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (nu vastgesteld is op 1 januari 2024) voldoen de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen en HLTsamen aan de minimale verplichtingen van de wet. Dit is echter pas het begin van een lange periode die nog volgt waarin juist zal moeten worden gewerkt aan het bereiken van de veranderingen en de doelstellingen zoals beoogd door de Omgevingswet. Hiervoor geeft de wet een ruime periode tot minimaal 2029, een zogenaamde transitieperiode. Er is een financiële strategie opgesteld, waarin gedurende de transformatie periode de ontwikkelingen en incidentele uitgaven worden gemonitord om inzichtelijk te maken welke van de incidentele kosten uiteindelijk structureel worden en van welke omvang zijn. Er is een rijksbijdrage in de "transitiekosten Omgevingswet" tot 2026 toegezegd. De hoogte hiervan is nog niet bekend, wel dat het om incidenteel geld gaat voor incidentele kosten ten behoeve van de transitie.

HLT'samen kan zich dan de komende jaren op basis van het beschikbaar gestelde transitie budget blijven inzetten voor de ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening, bedrijfsvoering en ruimtelijk beleid. (1 loket voor fysieke leefomgeving mede namens Rijk, Waterschap en provincie/ vertaling juridische regels naar digitale vragenbomen – toepasbare regels/ bruidsschatregels (650) van Rijk vertalen naar lokale Omgevingsplan/ verordeningen opnemen in Omgevingsplan / monitoring Omgevingsvisie / versnelde vergunningverlening incl. participatie etc.). Het in eigen beheer wijzigen van het omgevingsplan.

We werken nog aan een uitgebreide onderbouwing om aan te tonen dat het goedkoper, efficiënter en klantvriendelijker is om zelf het omgevingsplan te kunnen wijzigen.

3D-ordening

Vanwege de vele opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie (uitbreiding energie-infra warmte-/energienetwerken), klimaat, (elektrische) mobiliteit, circulaire economie, drinkwater is een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond voor nu en in de toekomst essentieel. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging van gebruik en bescherming van bodem en ondergrond in de komende jaren structureel onderdeel wordt van alle relevante ruimtelijke planprocessen. Naast de bovengrondse 'occupatie' en 'netwerken' vormt 'bodem en ondergrond' de derde dimensie van ruimtelijke ordening; aangeduid als '3D-Ordening'. Dit is een opgave voor provincie, omgevingsdiensten en gemeenten, in samenwerking met kennisinstituten, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven.

In samenhang met 3D-netwerkvorming faciliteert provincie Zuid-Holland het 3D-instrumentarium. Het gaat om de volgende instrumenten: Ondergrondwijzer (= proceshandleiding 3D-Ordening), Bodematlas (= kaartmateriaal 3D-Ordening) en de Bodemladder (= afwegingskader en handelingsperspectief).

Om de veelheid van ondergrondse en bovengrondse projecten en ingrepen van advies te voorzien om te implementeren in ruimtelijk beleid en het beheer en toewijzing van de ondergrond zijn in gemeenten zogenoemde 'ondergrondcoördinatoren' benodigd, die in nauwe samenwerking met 'projectleiders ruimtelijke ordening' en 'openbare werken' naar een balans zoeken tussen duurzaam benutten en beschermen van de kwaliteiten van bodem en ondergrond. Als proceshandleiding om de verbinding te versterken tussen de werkvelden bovengronds (RO) en ondergronds (bodem) is de Zuid-Hollandse Ondergrondwijzer ontwikkeld. Door Omgevingsdiensten en gemeenten moeten meer gebiedsspecifieke 'Handleidingen Ondergrondkwaliteiten' worden opgesteld.

Bij HLTsamen is deze expertise voor een ondergrondcoördinator en het opstellen van een gebiedsspecifieke 'Handleiding Ondergrondkwaliteiten' en het geven van advies, planologische borging en beheer niet beschikbaar, maar wel noodzakelijk gelet op de grote opgaven.

Gevraagd wordt om hiervoor in de kadernota structureel € 132.000 (formatie coördinator met ondersteuning incl. overhead) voor HLTsamen en incidenteel € 30.000 voor het opstellen van een gebiedsspecifieke 'Handleidingen Ondergrondkwaliteiten'. De kosten per gemeente te verdelen via de HLT-sleutel. Daarnaast zijn adviezen vanuit de Omgevingsdienst benodigd.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) moeten alle provincies – in hun rol van gebiedsautoriteit - een Gebiedsprogramma opstellen om de doelen op het gebied van klimaat, water, natuur en stikstof tijdig te bereiken. Dit Gebiedsprogramma moet per 1 juli ingeleverd worden bij het Rijk. De Duin- en Bollenstreek is een deelgebied van het gebied Kust en Duinen. Teylingen (Oost) maakt deels onderdeel uit van het deelgebied Veenweiden Noord. De deelnemende gemeenten en het Hoogheemraadschap zitten samen met de provincie ZH in een kernteam (ambtelijk en bestuurlijk). In het kader van de voorbereiding van dit Gebiedsprogramma zijn geen gelden beschikbaar gesteld. Wel kan (deels) aanspraak gemaakt worden op de transitiegelden van het Rijk om lokaal (mede) uitvoering te geven aan het gebiedsprogramma NPLG voor de Duin- en Bollenstreek en de juridische borging in omgevingsplannen.

Voor het Veenweidegebied in de Rijn- en Veenstreek wordt dit geraamd op 7 fte, omdat er veel veeteeltbedrijven zijn en vanwege de reductie van NH₃ (stikstof) op Natura2000 gebieden er veel keukentafelgesprekken moeten plaatsvinden. Het blijft nog even koffiedik kijken hoeveel extra formatie benodigd is voor de Duin- en Bollenstreek, omdat nog niet bekend is of er piekbelasters zijn/ c.q. sprake is van reductiemogelijkheden van NH₃. In deze regio is vooral de waterkwaliteit slecht. Het Hoogheemraadschap is het bevoegd gezag inzake de waterkwaliteit. Mogelijk dat bijvoorbeeld het Groenprogramma, 10% de groen/blauwe dooradering, verbeteren van de waterkwaliteit (voldoen aan

de normen KRW) voor 2027, versterken landschapskwaliteit, verbreden kuststrook met bomen, ecologische verbindingzones en biodiversiteit e.d. ondergebracht kan worden in het Gebiedsprogramma NPLG.

Buurtbemiddeling

Bij (woon)overlast kan in bepaalde gevallen buurtbemiddeling ingezet worden. Hiervoor maken we gebruik van een gespecialiseerd bemiddelingsbureau. Er is een stijging van 20% (indexering en loonstijging) aangekondigd. Dit past niet in het reeds geraamde budget.

(Landelijke) Aanpak Adreskwaliteit

Alle overheidsinstanties gebruiken de Basisregistratie Personen (BRP). Een correcte registratie van adressen van burgers is voor de taken van veel instanties erg belangrijk, maar ook voor de burger zelf. Daarom is de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) in het leven geroepen: om de kwaliteit van de adresgegevens in de BRP te verhogen en waarborgen. Vanuit diverse kanten (andere overheidsinstellingen, politie, belastingdienst) kan de gemeente signalen krijgen die wijzen op een verkeerde adresregistratie. De gemeente moet met deze signalen een onderzoek starten en een huisbezoek afleggen. Dit betreft een extra verplichte handhavingstaak.

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Communicatie en Participatie

We zien uiteenlopende normen en waarden over hoe we met elkaar omgaan en zien een toenemende fragmentatie in de samenleving, met grote tegenstellingen in belangen. Mensen zijn moeilijker te bereiken omdat ze zich terugtrekken in eigen veilige bubbels. Tegelijkertijd lijken overheid, politiek en media gevangen in een cirkel van wantrouwen. Het herstellen van de verbinding tussen overheid, media en samenleving betekent dat we op een andere manier gaan communiceren. Dit vraagt om meer aandacht voor het zoeken naar overeenkomsten in de verschillende perspectieven en het onderzoeken van (publieke) waarden. Dit vraagt iets van iedere ambtenaar en bestuurder. De vraag om ondersteuning daarbij groeit, zowel vanuit de HLT-organisatie als vanuit de besturen. Daarnaast heeft de aanpak 'Communiceren met focus' geleid tot een groeiende vraag naar analyse om te achterhalen waar en hoe we met communicatie echt het verschil kunnen maken. Met name met betrekking tot bouwprojecten en huisvestingsproblematiek leidt dit tot knelpunten.

De gemeenteraad en het college zijn ambitieus als het gaat om participatie. Meer samendoen met de samenleving betekent een grotere vraag om ondersteuning vanuit HLTsamen. Ook door de komst van de Omgevingswet stijgt de vraag naar participatie-expertise. Naast collega's en bestuurders gaan we ook inwoners helpen bij initiatieven. Helderheid over de mate van invloed is daarbij essentieel. Op dit moment lopen de beelden over wat participatie nu eigenlijk is behoorlijk uit elkaar. Dat leidt steeds meer tot onbegrip en teleurstelling. Daarom werken we vanaf 2023 een gezamenlijk begrippenkader met daarin een helder onderscheid tussen communiceren en consulteren aan de ene kant en participeren aan de andere kant. Participeren wordt daarmee een volwassen instrument om samen met de samenleving aan initiatieven te werken.

We willen de inzet en expertise van team communicatie structureel versterken, zowel op het vlak van advies als op het gebied van omgevingsanalyses en analyse van de gemeentelijke kanalen. Tegelijkertijd willen we participatie-expertise onderbrengen bij alle adviseurs van team Communicatie, maar ook bij beleidsmakers en projectleiders. Hiervoor is extra opleidingsbudget noodzakelijk. Daarnaast bereiden we ons voor op een overdracht van taken vanuit het programma Participatie, waaronder het beheer en doorontwikkelingen van de participatietoolkit.

De gevolgen van de invoering van de Omgevingswet zijn nog onduidelijk. Ook het effect van verbreding van de participatie-expertise in de organisatie is nog onbekend. Dit geldt ook voor het

maatschappelijk effect van meer en betere participatie. Dit kan betekenen dat de budgetten of de ambities bijgesteld moeten worden.

Verbonden partijen

De raad heeft aangegeven meer betrokken te willen zijn bij de regionale samenwerking en meer invloed te willen uitoefenen op de besluitvorming van de gemeenschappelijke regelingen. In 2022 is een wijziging van de Wet op gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking getreden. Deze wijziging geeft volksvertegenwoordigers meer mogelijkheden om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken. Ook wordt de democratische legitimatie van de besluitvorming binnen zo'n samenwerkingsverband vergroot. Voorbeelden zijn het recht om een zienswijze in te dienen (onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten), het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en afspraken over hoe om te gaan met burgerparticipatie. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer invloed op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Daarnaast komen er extra controlemogelijkheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen.

Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is per 1 juli 2022 in werking getreden. Voor het aanpassen van de bestaande gemeenschappelijke regelingen geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar. Dit betekent dat de gemeenschappelijke regelingen waar Teylingen mee samen werkt, inclusief HLTsamen, uiterlijk 1 juli 2024 moeten zijn aangepast.

Naast het traject waarbij de gemeenschappelijke regelingen worden aangepast aan de gewijzigde Wgr loopt ook een traject om door versterkt accounthouderschap bij HLTsamen meer grip te krijgen op de gemeenschappelijke regelingen. Het gaat daarbij om zowel inhoud als bedrijfsvoering. Ook hier wordt capaciteit op ingezet.

Gemeenschappelijke regelingen vragen jaarlijks om een aanzienlijke financiële investering. De geplande activiteiten die voortvloeien uit de gewijzigde Wgr en de versterking van het accounthouderschap zullen niet direct leiden tot een besparing. In 2023 wordt geïnvesteerd in de kennis over en sturing op gemeenschappelijke regelingen, met het doel om op de lange termijn wel efficiënter te kunnen sturen op zowel inhoud als bedrijfsvoering.

Online communicatie

Als gevolg van de invoering van verschillende informatiewetten is de vraag om ondersteuning vanuit team communicatie gestegen, met name op het gebied van contentredactie. In 2023 is de uitbreiding van de contentredactie gefinancierd met incidenteel geld. Vanaf 2024 is structurele financiering noodzakelijk. Daarnaast is voor 2024 een extra eenmalige investering nodig om de bestaande content van de websites te laten voldoen aan wetgeving. Ook is er een investering nodig om vaardigheden van alle medewerkers op het gebied van het schrijven van heldere teksten en het maken van toegankelijke content voor de websites te vergroten.

Ook nieuwe technologieën veranderen onze communicatie. Social media leken de weg om als overheid in contact te komen met veel meer en ook andere mensen, maar beginnen de risico's inmiddels niet te groot te worden? En hoe zit het met technologieën als deep fake en AI? Met de gevraagde structurele financiering van de uitbreiding van de content redactie ontstaat ook ruimte voor deze vraagstukken.

De technologische ontwikkelingen gaan snel, niet investeren betekent niet voldoen aan wetgeving en geen ruimte om pro-actief op de ontwikkelingen in te spelen.

Wet versterking decentrale rekenkamers

In 2022 is de Wet versterking decentrale rekenkamers aangenomen. In het voorstel worden gemeenten en provincies verplicht een rekenkamer in te stellen. Rekenkamers onderzoeken of beleid en bestuur kostenefficiënt, effectief en volgens de regels gebeurt. De wettelijke eisen waarmee de (nieuwe) regeling voor de lokale rekenkamer en de gemeenschappelijke rekenkamer zijn omgeven, bieden daartoe wél de noodzakelijke waarborgen. Hiermee wordt beoogd de dualisering verder te versterken. Per 1 januari 2024 mag de rekenkamer niet meer bestaan uit raadsleden, maar alleen nog uit externe leden. Teylingen voldoet hier al aan.

De wet biedt mogelijkheden om met gemeenten gezamenlijk een rekenkamer in te stellen. Hillegom en Lisse werken al samen in één gezamenlijke rekenkamercommissie. Teylingen heeft haar eigen rekenkamer en wil dat graag zo houden.

Opvang ontheemden en asielzoekers

Eind augustus 2022 is een akkoord gesloten tussen het Rijk, de VNG, het IPO en het Veiligheidsberaad om te komen tot een duurzame oplossing voor de opvangcrisis. De 'spreidingswet', die nu voor advies bij de Raad van State ligt, is een van de uitwerkingen van dit akkoord. Middels deze wet zal het kabinet in de komende maanden naast een taakstelling voor gemeenten om statushouders op te vangen ook een taakstelling voor asielzoekers opleggen.

De opgave om opvang en huisvesting te realiseren is de afgelopen maanden alleen maar groter geworden en de verwachting is dat de komende maanden de vraag naar opvang en huisvesting nog groter wordt. Voor Hillegom, Lisse en Teylingen gezamenlijk zullen er naast de reeds gerealiseerde tijdelijke opvang van ruim 500 ontheemden ook nog naar verwachting 324 asielzoekers opgevangen moeten worden met de komst van de nieuwe Spreidingswet.

Daarbij kent elke doelgroep weer een andere vorm van begeleiding, zorg en huisvestingsbehoefte. Daarnaast krijgt de opvang van deze groepen een meer duurzaam karakter en staan we als gemeente voor de meer langdurige opvang voor de termijn van minimaal 5 jaar als het gaat om asielzoekers. Maar ook de opvang van de ontheemden wordt voor een langere periode dan in eerste instantie werd gedacht.

Gezien de complexiteit en omvang van deze opgave is het van belang dat er binnen HLT een permanente organisatie wordt ingericht met als doel: regievoeren over de opvang en huisvesting van nieuwkomers voor de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Inclusief de daarbij behorende opgave tot sociale begeleiding, onderwijs en gezondheidszorg.

'In 2023 wordt gewerkt aan de opbouw van een vast team voor de taak van gemeente in de opvang van vluchtelingen. Het is duidelijk geworden dat deze taak nog minstens 5 jaar doorloopt. Daarmee is het niet meer opportuun om dit geheel met inhuurkrachten uit te voeren. Op het moment dat dit een feit is zal dit meegenomen worden in een begrotingswijziging. Uitgangspunt is dat de lasten binnen de Rijksbijdragen blijven.'

Met de komst van de spreidingswet kunnen Hillegom, Lisse en Teylingen samenwerken om de huisvestingsopgaven (team beleid en advies, wonen vastgoed) en de zorgtaken (MO) met elkaar af te stemmen. De opgave voor opvang ontheemden is niet meer tijdelijk van aard en vraagt om langdurigere inzet vanuit de gemeenten.

Bijlage 2 Begrotingsuitgangspunten programmabegroting 2024-2027

Inleiding

In deze bijlage wordt het financiële beleid (kaders) uiteengezet, waarmee jaarlijks de kadernota, de programmabegroting, de productenraming en de werkplannen worden opgesteld. De in deze bijlage genoemde financiële kaders leiden tot de voorlopige ramingen voor de Begroting 2024-2027.

Indeling programmabegroting 2024-2027

De programmabegroting 2024-2027 kent de volgende programma's, gelijk aan de programmabegroting 2023:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Daarnaast vormen de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien onderdeel uit van de indeling. De programma's bevatten enkele thema's. De thema's zijn weer onderverdeeld in speerpunten en ambities uit de kernboodschap.

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de gemeenten in de provincie op basis van artikel 203 van de Gemeentewet. In de Begrotingscirculaire 2021-2024 zijn de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht. Deze gelden ook voor de Begroting 2024-2027.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

- Preventief (toezicht vooraf):
De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- Repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

- De begroting 2024 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2027;
- De jaarrekening 2022 moet materieel in evenwicht zijn;
- De vastgestelde jaarrekening 2022 en de begroting 2024 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2023, zijn ingezonden.

Baten

Algemene uitkering

Bij de berekening van de Algemene uitkering voor de programmabegroting 2024 wordt, in overeenstemming met de regelgeving, zo mogelijk uitgegaan van de septembercirculaire 2023. In deze kadernota 2024 is rekening gehouden met de uitkomsten van de circulaire tot en met december 2022.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Voor de belastingen en retributies wordt uitgegaan van het inflatiepercentage van 9,0%. Voor heffingen geldt dat compensatie alleen wordt toegepast, wanneer deze binnen de grenzen van de kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt het uitgangspunt 100% kostendekkendheid. De belastingvoorstellen worden in een apart voorstel in de raad van december 2023 aangeboden.

Lasten

Raadsbesluiten en raadsvoorstellen tot mei 2023

Deze kadernota gaat uit van besluitvorming tot 2023. Uw besluiten en voorstellen tot en met de vergadering van september 2023 betrekken wij bij de samenstelling van de programmabegroting 2024.

Ontwikkeling lonen en salarissen

Voor de loonontwikkelingen is voor 2024 een structurele raming opgenomen. Wij volgen het percentage dat wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland, de Financiële kaderstellingen gemeenschappelijke regelingen (FKGR). Gerekend is met een cao-verhoging per 1 januari 2024 van 6,4%. Het betreft de lonen en salarissen van de raad, de griffie en de ondersteuning van Teylingen.

Prijzen 2024 voor inkopen, inhuur en leveranties

Voor de inflatie hanteren we de FKGR. Deze bedraagt 9,0% voor 2024. Door middel van een voorlopige raming wordt een stelpost aangemaakt voor de situaties waarbij aangetoond kan worden dat een verhoging ook noodzakelijk is.

Renteontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 0,0%.

Subsidies

Bij de subsidies wordt, conform FKGR, uitgegaan van de ontwikkeling lonen en salarissen. Hierbij wordt een percentage van 6,9% gehanteerd.

Verbonden partijen

Voor de verbonden partijen worden de personele en materiële lasten geïndexeerd, conform de uitgangspunten FKGR. Voor de personele lasten hanteren we de ontwikkeling lonen en salarissen van 6,4%. Bij de materiële lasten hanteren we het percentage van 9,0%.

Investeringsplan

De (vervangings)investeringsplan worden voortgezet op basis van de geldende beheer- en onderhoudsplannen en zijn in 2027 toegevoegd in het Overzicht investeringsplan 2024-2027 (bijlage 4).

Bijlage 3 Overzicht gewijzigde investeringen

Uitvoeringsprogramma 'Vergroening Teylingen' (-€ 1.830.531)

In verband met het tegengaan van hittestress en het vergroenen van de grijze omgeving zet het college in navolging op de uitkomst van de commissievergadering d.d. 6 maart 2023 in op de aanplant van 1.000 bomen. De bomen worden geplant op plekken waar nu nog bestrating aanwezig is. Er is meer aandacht voor de vergroening van schoolpleinen, waarbij 8 van de 12 scholen in de gemeente worden betrokken. Het gaat om een investeringsbudget van € 1.830.531. Het effect op de exploitatie is € 45.763.

Bijlage 4 Overzicht Investeringsplan 2023-2027

Investeringsen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Afschrijvings- termijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 1 Prettig wonen voor iedereen							
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 3	24.700					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 2	24.700					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 1	24.700					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10397)	9.445					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10398)	9.445					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10399)	9.445					6	Organisatie
Sneeuwplough Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000	23.700					6	Organisatie
Verv. Voetg.brug WA 17 Klinkenbergerplas Warmond	-32.000					20	Organisatie
Verv. bruggen SA 0,06 en SA M07				471.000		35	Organisatie
Verv. bruggen SA 2.03, VO 28, WA ST 22 en steiger WA ST 22		461.000				35	Organisatie
Verv. bruggen VO 01, VO 07, VO 12, VO 21, VO 031, WA 09	665.000					35	Organisatie
Verv. bruggen SA 0.02, SA 0.03, SA 0.07, SA 2.04, SA 2.05, SA 2.06, VO 02, VO 05, VO 10, VO 17, VO 20, VO 22, VO 27, WA 08, WA 12, WA 16 en steiger WA ST 02C			1.929.000			35	Organisatie
Ondergrondse containers	1.520.000					15	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1 2020	27.200					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2020	27.200					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2020	27.200					6	Organisatie
Snouhoutversnipperaars A 326 DI 3L41C TDR 2017	-36.000					6	Organisatie
Snouhoutversnipperaars A 326 ZKX 2017	-21.000					6	Organisatie
GWP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2022						20	Gemeenteraad
GWP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2023	150.000					20	Gemeenteraad
VO 12 Brug Kervelhof						20	Eerder goedgekeurd
VO 18 Brug Kervelhof						20	Eerder goedgekeurd
VO 21 Brug Munthof						20	Eerder goedgekeurd
GWP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2022						20	Gemeenteraad
GWP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2023	100.000					20	Gemeenteraad
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2022						20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2023	627.000					20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2024		627.000				20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2025			627.000			20	Eerder goedgekeurd

Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan ovl	100.000					20	Gemeenteraad
Narcissenln en Vn Alkemadeln relining en verbet.	499.000					60	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenln wegen	510.000					20	Gemeenteraad
Herinrichting Herenweg Warmond						20	Eerder goedgekeurd
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering						60	Gemeenteraad
GWP B13 Cap.verruim. Rot. Soldaatje (N433-N450)	350.000					20	Gemeenteraad
GWP P4 Aanpak parkeerproblemen 2022						20	Gemeenteraad
GWP P4 Aanpak parkeerproblemen 2023	75.000					20	Gemeenteraad
GWP P14 Fietspark.capaciteit centrumgeb. 2022						20	Gemeenteraad
GWP P14 Fietspark.capaciteit centrumgeb. 2023	20.000					20	Gemeenteraad
GWP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties						20	Gemeenteraad
GWP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2022						20	Gemeenteraad
GWP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2023	50.000					20	Gemeenteraad
GWP V17 Herinrichting Oosthoutlaan	50.000					20	Gemeenteraad
GWP V18 Herinrichten Hoofdstraat Noord SH	122.590					20	Gemeenteraad
GWP V20 Verk.maatr. Alkemadeln/Narc. n SH.	500.000					20	Gemeenteraad
Vervangen duikers 2023	20.000					20	Organisatie
Walbeschoeiing 2023	130.000					30	Organisatie
Speelvoorzieningen 2022						10	Eerder goedgekeurd
Speelvoorzieningen 2023	193.840					10	Eerder goedgekeurd
Speelvoorzieningen 2024		231.801				10	Eerder goedgekeurd
Speelvoorzieningen 2025			203.653			10	Eerder goedgekeurd
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2022						20	Gemeenteraad
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2023	200.000					20	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen	160.000					10	Gemeenteraad
Vergoening Teylingen	1.830.531					40	Gemeenteraad
Centrumvisie	5.150.000					20	Eerder goedgekeurd
Totaal programma 1	13.141.696	1.319.801	2.759.653	471.000	0		

Investerings	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Afschrijvings-termijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 1 Prettig wonen voor iedereen							
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 3	24.700					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 2	24.700					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 1	24.700					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10397)	9.445					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10398)	9.445					6	Organisatie
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10399)	9.445					6	Organisatie
Sneeuwpluog Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000	23.700					6	Organisatie
Verv. Voetg.brug WA 17 Klinkenbergerplas Warmond	-32.000					20	Organisatie
Verv. bruggen SA 0,06 en SA M07				471.000		35	Organisatie
Verv. bruggen SA 2.03, VO 28, WA ST 22 en steiger WA ST 22		461.000				35	Organisatie
Verv. bruggen VO 01, VO 07, VO 12, VO 21, VO 031, WA 09	665.000					35	Organisatie
Verv. bruggen SA 0.02, SA 0.03, SA 0.07, SA 2.04, SA 2.05, SA 2.06, VO 02, VO 05, VO 10, VO 17, VO 20, VO 22, VO 27, WA 08, WA 12, WA 16 en steiger WA ST 02C			1.929.000			35	Organisatie
Ondergrondse containers	1.520.000					15	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1 2020	27.200					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2020	27.200					6	Organisatie
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2020	27.200					6	Organisatie
Snueihoutversnipperaar A 326 Di 3L41C TDR 2017	-36.000					6	Organisatie
Snueihoutversnipperaar A 326 ZKX 2017	-21.000					6	Organisatie
GVVP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2022						20	Gemeenteraad
GVVP V12 Toets ess. herkenbaarheidskenmerken 2023	150.000					20	Gemeenteraad
VO 12 Brug Kervelhof						20	Eerder goedgekeurd
VO 18 Brug Kervelhof						20	Eerder goedgekeurd
VO 21 Brug Munthof						20	Eerder goedgekeurd
GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2022						20	Gemeenteraad
GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2023	100.000					20	Gemeenteraad
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2022						20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2023	627.000					20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2024		627.000				20	Eerder goedgekeurd
Verv. Openb. verlichting obv beheerplan jaar 2025			627.000			20	Eerder goedgekeurd

Programma 2 Energiek en sociaal Teylingen							
Stichtingskosten KC Sassenheim	3.564.002					40	Eerder goedgekeurd
Vervanging toplaag veld 1 HV Warmunda		56.000				10	College
Verv. toplaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 1		250.000				10	College
Verv. toplaag zandingestrooid kunstgrasveld KV TOP veld 3	250.000					10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda			545.250			10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda			274.500			10	College
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 1 tot en met 3 sportpark Overbos		125.160				10	College
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 4 tot en met 6 sportpark Overbos		125.160				10	College
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos				31.000		10	College
Verv. toplaag krukingestrooid kunstgrasveld hoofdveld The Bassets	505.000					10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 1 Roodemolen	620.000					10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Roodemolen	370.000					10	Eerder goedgekeurd
Verv. toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen			93.060			15	College
Verv. toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen			121.395			15	College
Verv. toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen			53.040			15	College
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 8 Roodemolen	370.000					10	Eerder goedgekeurd
Verv. toplaag kunstgrasveld hoofdveld 9 Roodemolen	508.000					10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 1 sportpark Elsgeest		575.000				10	College
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 sportpark Elsgeest	526.250					10	College
Vervanging veldverlichting veld 1 vv Foreholte	66.000	66.000				20	College
Vervanging straatwerk, kolken etc. Overbos		110.000				20	College
Vervangen lichtmasten velden SV Warmunda		90.000				40	College
Verv. toplaag kunstgrasveld 1 vv Foreholte	575.000					10	College
Cofinanc.: Spec. uitkering Ventilatie in scholen							
Totaal programma 2	7.354.252	1.397.320	1.087.245	31.000	0		

Programma 4 Duurzaam denken en doen							
Aansluiten panden op drukriolering VH 2022						60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering WD 2022						60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering SH 2022						60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering VH 2023	40.000					60	Eerder goedgekeurd
Aansluiten panden op drukriolering WD 2023	48.000					60	Eerder goedgekeurd
Totaal programma 4	88.000	0	0	0	0		
Totaal investeringen	20.583.948	2.717.121	3.846.898	502.000	0		